

CAO TRÀO “QUẢNG BÌNH QUẬT KHỞI” CHUYỂN TỪ THẾ CẦM CỰ SANG PHẢN CÔNG

PHAN THANH TỊNH

Hưởng ứng nghị quyết của Tỉnh uỷ Quảng Bình trong cuộc họp bất thường cuối tháng 6/1949 quyết định phát động tuần lễ tích cực chuyển hướng từ cầm cự sang chuẩn bị tổng phản công, lấy ngày 15/7/1949 làm ngày “Quảng Bình quật khởi”. Hưởng chủ yếu là hai huyện Quảng Ninh và Lệ Thủy, trong đó trung tâm là Quảng Ninh. Sau quyết định của Tỉnh uỷ, Đại hội Đảng bộ huyện Quảng Ninh được triệu tập ở Bến Tiêm đã đề ra quyết tâm “hạ sơn” đưa lực lượng về đồng bằng hành động với phương châm cụ thể là:

- Tích cực phá hệ thống nguy quyền.
- Tích cực trừ gian diệt tề.
- Đẩy mạnh chiến tranh du kích.
- Tích cực bãi thị, bao vây kinh tế địch.
- Bộ đội chính quy đánh một trận tiêu diệt địch tạo thế và lực cho cuộc phản công.

Mở màn cho cuộc phản công là trận đánh của Đại đội 2 thuộc Tiểu đoàn 274, Trung đoàn 18 tại Quảng Xá (xã Tân Ninh). Trận đánh diễn ra ác liệt từ mờ sáng đến chiều, được bà con địa phương hết lòng giúp đỡ, Đại đội 2 cơ động chiến đấu ở trong làng cùng với Đại đội 56 đánh địch ở vòng ngoài, bộ đội ta đã không những bẻ gãy cuộc tiến công của quân địch mà còn tiến lên phản kích truy kích tàn quân của chúng, tháo chạy về đồn Xuân Dục khiến chúng rất hoảng sợ phải án binh bất động.

Tại thôn Lộc Long, xã Xuân Ninh, một địa bàn trung tâm ở Quảng Ninh, được Huyện đội Quảng Ninh trực tiếp chỉ đạo xây dựng thành một trọng điểm với quyết tâm là: Du kích phải đánh một trận ròn rã tiêu diệt địch ngay trên địa phương để tạo thế và lực cho du kích toàn

vùng.

Học tập gương chiến đấu của du kích Cụ Năm, được nhân dân đồng tình ủng hộ, toàn thôn Lộc Long đã huy động rào làng, bố phòng nghiêm ngặt đồng thời phao tin nói là đề chống lại Việt Minh xâm nhập để đánh lừa địch. Hàng ngàn cây tre với rào gỗ được huy động chôn thành hàng rào phòng thủ quanh làng với 3-4 lớp cao hơn 3m. Mỗi hướng đều có trạm gác báo động khi giặc đến. Hệ thống giao thông hào, hầm hố được triển khai rộng khắp cho du kích đánh địch và các đội tải thương, tiếp tế cơ động phục vụ chiến đấu. Mặc dù sống giữa vòng vây địch nhưng nhân dân Lộc Long vẫn bí mật quyên góp tiền bạc để mua sắm vũ khí và nuôi dưỡng trung đội du kích của xã. Mặc dù rất thiếu thốn, vũ khí thô sơ, hầu hết là mìn Lào, mìn tẩu, một ít lựu đạn và bom mìn tự tạo, toàn trung đội chỉ có một khẩu súng trường. Ở trước các cổng vào làng, du kích đã bí mật đặt bom và đóng chặt cổng khi có báo động.

Ngày 16/7/1949, một trung đội địch ở đồn Xuân Dục bắt đầu cuộc hành quân. Để đánh lừa sự phán đoán của ta, từ phía tây tình lộ 4 chúng băng qua cầu Long Đại rồi sau đó đột ngột vòng về thôn Lộc Long. Dưới trời nắng như đổ lửa, quân địch nhễ nhại mồ hôi, hò hét tiến đến cổng làng ở khu vực xóm 2, nơi có một cây đa to tỏa rợp bóng. Sau ít phút nghỉ hơi lấy lại sức, tên đồn trưởng đi trước hô thúc cho quân lính chúng tiến lên phá cổng xông vào làng. Thời cơ diệt địch đã tới, đồng chí Nguyễn Khiếu - tiểu đội trưởng Tiểu đội 1 nhanh chóng giật bom, đồng thời các chiến sĩ du kích nhất tề tung lựu đạn. Bị đánh bất ngờ, bọn giặc không kịp trở tay, năm tên lính bị

thương nặng, tên đồn trưởng bị gãy một cánh tay, chúng hốt hoảng chạy tán ra bám lấy bờ ruộng bắn loạn xạ vào làng rồi tắt trời tháo chạy về đồn. Cay cú trước đòn đánh bất ngờ của du kích Lộc Long, địch dùng súng cối bắn nhiều loạt vào thôn để trả đũa.

Trận đánh bom của du kích Lộc Long tuy diệt địch chưa nhiều nhưng đã gây được tiếng vang lớn khích lệ phong trào du kích các xã ở vùng giữa huyện Quảng Ninh.

Hòa cùng tiếng bom diệt địch ở Lộc Long, ở các xã Võ Ninh, Duy Ninh, Gia Ninh, du kích đã phối hợp với Đại đội 2 bộ đội địa phương huyện đánh bom mìn phá hoại, cắt đứt nhiều đoạn đường giao thông. Đặc biệt ở các thôn Hiền Lộc, Hiền Vinh, Tả Phan, Võ Xá... (thuộc xã Ninh Châu cũ) đã đồng loạt nổi chống mìn, phèng la vang động, đồng bào cùng với du kích đồng loạt nổi lên vây bắt bọn tên ngụy. Tại Bồ Trạch trong những ngày này, tiếng súng diệt địch nổi lên rộn rã, trưa 16/7 du kích thôn Quy Đức dùng mìn đánh chìm một gè tuần tiễu của địch trên sông Lý Hòa.

Ngày 17/7, các chiến sĩ Đại đội 361 bộ đội địa phương huyện Lệ Thủy đánh phục kích, diệt một đò địch trên sông Kiến Giang, bắt sống 5 tên, thu toàn bộ vũ khí và 2 xe đạp.

Tại đồn Thạch Xá (huyện Quảng Ninh) du kích giạt bom diệt 2 tên Pháp và hai lính khổ đờ khi chúng vừa ra khỏi đồn, tại đồn Hữu Cung (Quảng Ninh), 4 lính giặc ra khỏi đồn bị du kích giạt mìn tan xác.

Rạng ngày 18/7, bọn địch ở đồn Hoàn Lão ra khỏi đồn đi tuần bị du kích dật bom diệt 4 tên (có 2 tên Pháp). Khi chúng quay về lại bị trúng bom mìn của du kích làm 9 tên bỏ mạng. Cũng trong ngày này, tại Quy Đức - Lý Hòa du kích dẫn phục kích giạt 7 quả bom tự chế tiêu diệt 8 tên địch, trong đó có 1 tên quan 3 đồn trưởng Lý Hòa. Tại các vùng Troóc, Khe Ngang, Khe Nước du kích đã phục kích đánh bom khi chúng ra đi tuần khiến nhiều tên thiệt mạng và bị thương nặng, khiến bọn giặc rất hoảng sợ.

Tại cầu Hiêm, một chiếc cầu quan trọng

trên tỉnh lộ 2 ở Bồ Trạch, du kích Hoàn Lão đã đánh bom phá hủy cầu. Tại Cự Nẫm lợi dụng lúc địch sơ hở ra khỏi đồn lấy nước và tắm, du kích đã bí mật đột nhập vào đồn đốt cháy vị trí, toàn bộ vũ khí quân trang, quân dụng của địch đều bị thiêu trụi.

Trong vòng một tuần lễ từ 15/7 đến 22/7/1949, từ Hạ Cờ đến đèo Ngang khắp nơi nhân dân được du kích và bộ đội địa phương hỗ trợ đã đồng loạt truy lùng vây bắt bọn tên ngụy và tiêu diệt những tên gian ác, đầu sỏ, khiến các hệ thống ngụy quyền cơ sở của địch rất hoảng sợ, nhiều tên phải bỏ chạy, lẩn trốn.

Nhờ kết hợp, các mặt đấu tranh quân sự, chính trị, địch vận, quân và dân ta đã giành được quyền làm chủ ở 8 xã trong vùng địch tạm chiếm gồm có: xã An Ninh, Tân Ninh, Trường Ninh, Vạn Ninh (ở huyện Quảng Ninh), Hoa Thám, Lê Khiếu, Duy Tân (ở huyện Lệ Thủy). Các vùng này đã trở thành khu di tích, thành cơ sở kháng chiến của ta.

Kết thúc tuần lễ “Quảng Bình quật khởi” từ ngày 15-22/7/1949 quân và dân Quảng Bình đã đánh 120 trận lớn nhỏ, diệt 49 tên lính Pháp, 128 tên lính ngụy làm bị thương 120 tên cả Pháp và ngụy, phá huỷ 22 xe quân sự, giải tán 225 ban hội tề trong tổng số 286 ban. Hệ thống ngụy quyền của giặc Pháp bị đánh sạch nhiều nơi. Quân chúng phẫn khởi từ các vùng di cư chạy loạn trở về quê hương làm ăn. Phong trào du kích đã phát triển mạnh mẽ đều khắp, khu kháng chiến và các vùng du kích được mở rộng. Cao trào “Quảng Bình quật khởi” là đợt phá khẩu góp phần đưa phong trào kháng chiến chống Pháp tiến lên một bước mới, đặc biệt là vùng Nam Quảng Bình (Quảng Ninh - Lệ Thủy), đẩy địch về phía quốc lộ 1 nối liền mạch máu giao thông liên lạc từ Bắc vào Nam, đã đưa Quảng Bình sang một trang mới từ gian khổ cầm cự tiến lên phản công góp phần đưa cuộc kháng chiến chống Pháp đến thắng lợi ■

Tài liệu tham khảo:

1. Lịch sử Đảng bộ Quảng Bình.
2. Quảng Bình kháng chiến chống thực dân Pháp (1945-1954).